

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»**

Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра історії України

**Методичні рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни «Історія
України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
першого року навчання спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування**

Одеса-2021

УДК: 351/354:378:94(477)(076)

Ч-90

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 3 від 18 жовтня 2021 р.

Методичні рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни «Історія України» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти першого року навчання спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування / Укладач В. М. Чумак. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 22 с.

У методичних рекомендаціях подано програму курсу «Історія України», плани практичних занять зі списками літератури до кожної теми, питання для самоконтролю. Вміщено методичні вказівки щодо організації самостійної й індивідуальної навчально-творчої роботи, критерії оцінювання й форми контролю знань студентів, список рекомендованих джерел та літератури з курсу.

Рецензенти:

Михайлуца М. І., доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін Одеського національного морського університету.

Савченко В. А., доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії країни Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Університет Ушинського, 2021 р.

© Чумак В. М., 2021 р.

1. Пояснювальна записка

Виклики сучасного суспільства і тенденції розвитку бакалаврських програм напряму «Публічне управління та адміністрування» актуалізують потребу підготовки майбутніх фахівців, які володіють професійними компетентностями, достатніми для ефективного виконання професійних обов'язків в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, що забезпечують здатність ідентифікувати та розв'язувати складні задачі і проблеми, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Мета викладання навчальної дисципліни «Історія України» полягає у тому, щоб, застосовуючи новітні підходи до вивчення історії, сформувати у студентів цілісне уявлення про вітчизняну історію, історичне мислення, виховувати почуття патріотизму, національної самосвідомості, толерантності, орієнтованості на загальнолюдські цінності – якості, притаманні гармонійно розвинутій особистості, громадянину зі стійкими морально-етичними переконаннями.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- факти, хронологію подій, основні поняття історії України; культурні надбання українського народу, особливості його менталітету; ідейно-політичні течії, програми політичних партій; біографії видатних політиків, державних діячів, діячів науки, культури, мистецтва;
- закономірності історичного процесу на українських землях;
- розуміти історичний досвід і уроки, місце і роль України в контексті європейської та світової історії.

уміти:

- самостійно мислити, неупереджено оцінювати історичні події, виявляти й аналізувати історичне підґрунтя проблем соціально-економічного, політичного, культурного, національного буття України; займатися просвітницькою діяльністю, брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми;
- застосовувати набуті знання з історії України у виробничій, соціальній, повсякденній діяльності, орієнтуватися в розмаїтті суспільно-політичного життя, визначати своє місце в ньому.

Опановуючи зміст навчальної дисципліни, здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС, з них на денній формі навчання 14 годин – лекції, 20 годин – практичні заняття, 10 – ІНДЗ, 46 – самостійна робота здобувача; на заочній формі навчання 4 години лекції, 4 години – практичні заняття, 10 – ІНДЗ, 72 – самостійна робота здобувача.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія України»

Змістовий модуль 1. Давня і нова історія України (1 млн.р.д.н.е – початок ХХ ст.).

Тема 1. Доісторичний, ранньоісторичний та середньовічний періоди на території України.

Історія як наука про закономірності розвитку людства. Основні концепції історичного розвитку. Місце історії України у всесвітній історії. Предмет історії України, методологічні засади її вивчення та наукова періодизація. Структура і основні завдання вивчення історії України .

Первісні люди. Виникнення землеробства, скотарства і ремісництва. Матріархальні общини і виникнення племен. Племена трипільської культури. Побут і вірування стародавнього населення. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави. Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення державних об'єднань. Боротьба з кочівниками. Східні слов'яни на території України. Розселення. Анти. Культура і вірування східних слов'ян.

Тема 2. Середньовічна та ранньомодерна історія України.

Передумови утворення держави на Русі. Зовнішня політика київських князів. Запровадження християнства. Політичний устрій, право, органи управління в Київській Русі. «Руська правда». Соціально-економічні відносини в Київській Русі. Культура, історичне значення давньоруської держави. Децентралізація Київської держави. Землі-князівства після поділу Русі: особливості політичного і соціально-економічного розвитку. Галицько-Волинське князівство. Боротьба з монголо-татарами. Українські землі під владою Золотої Орди. Західна Європа і Королівство Русь. Етнічний розвиток, культура давньої Русі.

Українські землі у складі Князівства Литовського. Загарбання Польщею Галичини. Включення Буковини до складу Молдавського князівства. Загарбання Закарпаття Угорщиною. Грюнвальдська битва та її значення. Українські землі у складі Речі Посполитої. Закріпачення селян. Берестейська церковна унія.

Виникнення козацтва. Заняття, побут, звичаї, воєнне мистецтво, морські походи козаків. Виникнення Запорізької Січі. Її устрій. Реєстрове козацьке

військо. Роль українського козацтва в боротьбі українського народу проти агресії Туреччини і Кримського ханства. Козацько-селянські повстання під проводом К.Косинського, С.Наливайка. Битва під Хотиним. Народні рухи 20-х – 30-х рр. XVII ст. Культура України XVI – першої половини XVII ст.

Причини, характер, рушійні сили, перебіг української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Формування української державності в ході війни. Органи влади і управління. Зносини з сусідніми державами – Московським царством, Туреччиною, Молдавією, Швецією. Вхідження України під протекторат Московської держави. «Березневі статті». Порухення царським урядом Переяславських угод.

Політичний устрій України у другій половині XVII – XVIII ст. Внутрішня і зовнішня політика гетьманів України. Пилип Орлик і його Конституція. Скасування гетьманщини. Доля Запорізької Січі. Визвольна боротьба народних мас у другій пол. XVIII ст. Вхідження Північного Причорномор'я та Правобережної України до складу Росії. Російсько-Турецькі війни 1768-1774 рр. Та 1787-1791 рр. Заселення і розвиток Півдня України. Захоплення західноукраїнських земель Австрією. Культура України другої половини XVII – XVIII ст.

Тема 3. Модернізаційні процеси в економічній та соціальній сфері й національне відродження в Україні у XIX – на початку XX ст.

Загальна характеристика періоду. Занепад феодально-кріпосницької системи в підросійській Україні у першій половині XIX ст. Здійснення реформ 60-х років. Розвиток капіталізму.

Вплив Великої Французької революції на суспільно-політичний рух в Росії і Україні. Декабристи, масони. Діяльність «Землі і волі» на Україні. Перші соціал-демократичні організації. Участь українців у загальноросійському революційному русі. Передумови і основні етапи національного відродження в Україні. Кирило-Мефодіївське братство. Громадівський рух. М.П.Драгоманов.

Західноукраїнські землі під владою Австрії. Початок відродження української свідомості. Революція 1848 – 1849 рр. в Австро-Угорщині і її вплив на розвиток національного руху. Зародження радикального напрямку національно-визвольного руху. Перші українські партії в Східній Галичині.

Україна і світ на початку XX ст. Суспільно-політичний і національний рух. Виникнення українських політичних партій, їх програми. Столипінська реформа в Україні. Культура в Україні на початку у XIX- на початку XX ст.

Змістовий модуль 2. Новітня історія України (1914-2021 рр.).

Тема 4. Україна у роки Першої світової війни й Української революції (1914 – 1921 рр.).

Україна у першій світовій війні. Лютнева революція в Росії і проблема влади в країні. Виникнення Центральної Ради. Проголошення автономії України. Перші елементи української державності. III Універсал. Проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. IV Універсал і проголошення незалежності України.

Переговори в Бересті та договір УНР з центральними державами. Прихід австро-німецьких військ на Україну. Переворот 29 квітня 1918 р. Українська держава гетьмана П.Скоропадського. Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня і зовнішня політика. Об'єднання УНР і ЗУНР. Друга війна Радянської Росії проти УНР.

Утвердження УСРР. Боротьба з Денікінім. Радянсько-польська війна. Політика більшовиків в галузі економіки і культури. Національно-визвольний рух в західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР. Загарбання Буковини і Хотинщини Румунією. Вхідження Закарпаття до складу Чехословаччини.

Тема 5. НЕП та радянська модернізація в УСРР (1921-1939 рр.). Західноукраїнські землі у міжвоєнний період.

Відбудова народного господарства. Кооперативний рух. Прискорення формування адміністративно-командної системи. Україна і утворення Союзу РСР. Національно-культурна політика в Україні. Українізація.

Сталінська політика «соціалістичного штурму» УСРР – головний плацдарм форсованої індустріалізації. Колективізація українського села, методи її здійснення та соціально-економічні наслідки. Голодомор 1932-1933 рр. Геноцид щодо українського народу. Структура тоталітарної влади в УСРР. Репресивний характер політичного режиму в Україні. Культурні перетворення в УСРР у 20-30-ті рр.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Новітній український націоналізм. ОУН. Соціально-економічне й політичне становище українських земель у складі Чехословаччини й Румунії.

Тема 6. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Причини другої світової війни. Крах Версальсько-Вашингтонської системи мирних договорів. Західна Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу. Карпатська Україна. Англо-франко-радянські переговори у 1939 р. Пакт про ненапад між СРСР і Німеччиною.

Початок другої світової війни. Вступ радянських військ в Західну Україну. Радянізація краю. Початок війни між Радянським Союзом і Німеччиною. Оборонні бої 1941-1942 рр. Окупація теренів України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Дві течії руху опору в Україні. Партизанський і підпільний рух. «Поліська Січ» Т. Бульби-Боровця. ОУН-УПА в роки війни.

Звільнення українських земель від окупантів. Заключний етап війни. Підсумки і уроки Другої світової війни.

Тема 7. Українська РСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).

Україна в системі міжнародних відносин. Відбудова народного господарства. Деформуєчий вплив сталінщини на соціально-політичні процеси. Перші кроки десталінізації суспільного життя. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення і суперечливість розвитку культури. Початок діяльності «шістдесятників» в літературі і мистецтві.

Наростання кризових явищ в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Русифікація. Правозахисний рух. Дисиденти. Політика «перебудови» й Україна. Початок формування багатопартійності. Прийняття Декларації про державний суверенітет України.

Тема 8. Утвердження і розвиток незалежної і суверенної держави Україна (1991-2021 рр.).

Спроба державного перевороту в СРСР і Україна. Акт проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 р. Всеукраїнський референдум та його значення. Обрання Л. Кравчука Президентом України. Розпад СРСР і утворення СНД. Розбудова незалежної української держави. Політичний розвиток України. Формування громадянського суспільства й політичної нації. Економічні проблеми. Міжнародна політика України. Культура, освіта, релігійне життя. Революція Гідності: причини, сутність, наслідки. Збройна агресія Росії проти України. Анексія Криму. Конфлікт на Донбасі. Вибори Президента й Верховної ради 2019 р. Сучасні суспільно-політичні, економічні, культурні процеси в Україні.

Українці за межами України: чисельність, розміщення, політичні організації і релігійні центри.

4. Темі практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
1	<i>Дискусія</i> «Київська Русь та її місце в історії українського народу»	2	1
2	<i>Семінар</i> «Державотворення на українських землях у ранньомодерну добу. Українська козацька держава»	2	
3	<i>Семінар</i> «Національне відродження в Україні наприкінці XVIII –поч. ХХ ст.».	2	
4	<i>Семінар</i> «Перша світова війна. Українська революція і національний державотворчий процес (1917-1921 рр.)».	2	1
5	<i>Семінар</i> «Радянська модернізація України та її наслідки».	2	
6	<i>Семінар</i> «Західноукраїнські землі у міжвоєнний період»	2	1
7	<i>Семінар</i> «Антинацистський рух опору в Україні у роки Другої світової війни»	2	
8	<i>Семінар</i> «Хрущовська «відлига» в Україні (1953 – 1964 рр.)»	2	
9	<i>Семінар</i> «Проголошення та розбудова незалежної	2	

	держави Україна»		
10	Круглий стіл «Історичний фронт» гібридної війни Росії проти України»	2	1
Разом		20	4

5. Плани практичних занять

1. Дискусія « Київська Русь та її місце в історії українського народу» (2 год.)

П л а н

1. Утворення держави Київська Русь. Чи згодні Ви з норманською теорією походження давньоруської держави? Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Розквіт Русі за часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
3. Запровадження християнства на Русі і ваша оцінка його значення в історії українського народу.
4. Державний устрій, соціально-економічний лад Київської Русі. Внутрішня та зовнішня політика князів. Повсякденне життя людей у місті, селі.
5. Культура Київської Русі й Галицько-Волинського князівства у контексті європейської культури.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 7, 9

Додаткова: 4, 10, 12, 14, 21, 27, 36

2. Семінар «Державотворення на українських землях у ранньомодерну добу. Українська козацька держава (середина XVI – XVIII ст.)» (2 год.)

П л а н

1. Як формувалися територія, органи влади української держави в ході визвольної війни?
2. Чи можна Віленську /1656р./, Андрусівську /1667р./ угоди та «Вічний мир» між Росією і Польщею вважати зрадою Москви свого українського союзника? Обґрунтуйте відповідь.
3. Чи могла існувати українська держава у складі Російської імперії? Розкрийте основні етапи нищення української державності царизмом.
4. Коли і чому Катерина II ліквідувала Запорізьку Січ?
5. Культура Відродження в українських землях. Феномен українського бароко.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 7, 9

Додаткова: 4, 10, 12, 14, 17, 21, 27

3. Семінар «Національне відродження в Україні наприкінці XVIII – на поч. XX ст.» (2 год.)

П л а н

1. Феномен українського національного відродження в контексті європейської історії: методологічні засади, періодизація.
2. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови українського відродження.
3. Пробудження національної свідомості українців на початку XIX ст. Початок політизації українського руху. Суспільно-політичний ідеал в історіософських концепціях Кирило-Мефодіївського товариства.
4. Національний рух в Наддніпрянській Україні і західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Галичина – «П'ємонт» українського відродження у другій половині XIX ст.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 7

Додаткова: 4, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 21, 24, 27, 37 (т. 1)

4. Семінар «Перша світова війна. Українська революція і національний державотворчий процес (1917-1921 рр.)» (2 год.)

П л а н

1. Початок української революції. Соціально-політичні альтернативи в Україні у 1917р. Утворення Центральної Ради. Проголошення УНР.
2. Українська Держава Павла Скоропадського: чи мала перспективи гетьманщина в Україні?
3. Відродження УНР. У чому причини усунення Директорії від влади?
4. Перемога національно-демократичної революції в Східній Галичині. ЗУНР.
5. Внутрішня і зовнішня політика Раднаркому УСРР. Причини і уроки поразки української революції.
6. Культурні процеси в Україні у роки української революції.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 1, 10, 12, 14, 16, 17, 19 (кн. 1), 20, 23, 27, 37 (т. 2), 38, 39

№ 5. Семінар «Радянська модернізація в Україні та її наслідки» (2 год.)

П л а н

1. Сутність та особливості індустріалізації в Україні.
2. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр.
3. Суспільно-політичне життя в радянській Україні. Особливості сталінського тоталітарного режиму.
4. Культурні перетворення в УСРР у 1920 – 1930-ті рр.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 9, 10, 12, 14, 16, 17, 19 (кн. 2), 20, 27, 35, 37 (т. 2), 38

№ 6. Семінар «Західноукраїнські землі у міжвоєнний період» (2 год.)

П л а н

1. Українські землі у складі Польщі.
2. Українські землі у складі Чехословаччини. Карпатоукраїнська державність.
3. Українські землі під владою Румунії.
4. Український інтегральний націоналізм 20-х – 30-х рр.: ідеологія, політика, практика .
5. Стан української культури в Польщі, Чехословаччині, Румунії. Культурне життя української міжвоєнної еміграції.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 9, 13, 16, 17, 19 (кн. 2), 20, 27, 37 (т. 2)

№ 7. Семінар «Антинацистський рух опору в Україні (1941-1944 рр.)» (2 год.)

П л а н

1. Україна в завойовницьких планах фашистської Німеччини.
2. Німецький окупаційний режим на території України. План «Ост».
3. Радянський партизанський і підпільний рух на окупованій території України у 1941-1944 рр.
4. «Поліська Січ» Т.Бульби-Боровця: програма, стратегія, діяльність.
5. ОУН-УПА у 1941-1945 рр.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 2, 12, 14, 15, 17, 19 (кн. 3), 20, 22, 23, 27, 30,32, 34, 37 (т. 2)

8. Хрущовська «відлига» в Україні: (2 год.)

П л а н

1. Смерть Сталіна. Початок десталінізації радянського суспільства.
2. XX з'їзд КПРС і його рішення. Засудження культу особи Сталіна.
3. Реформування економіки й управління. Курс на побудову комунізму.
4. Суспільно-політичне та культурне життя України за часів хрущовської «відлиги». Шістдесятники.
5. Зміни в міжнародній політиці у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.
6. Крах політики реформ. Особистість М.С.Хрущова в історичній літературі.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 12, 13, 16, 17, 19 (кн. 3), 27, 30, 37 (т. 2)

9. Проголошення та розбудова незалежної держави Україна (1991-2021 рр.) (2 год.).

П л а н

1. Становлення владних структур в незалежній Україні. Дерадянська політична система.
2. Прийняття Конституції 1996 р. Суспільно-політичні процеси в Україні 1991-2014 рр.
3. Соціально-економічний розвиток України у 1991-2014 рр.
4. Міжнародне становище і зовнішня політика України.
5. Міжнаціональні відносини, культурне та релігійне життя в Україні.
6. Революція Гідності: причини, характер, наслідки.

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 3, 7, 8, 9, 11, 17, 18, 19 (кн. 3), 25, 31, 33, 37 (т. 3)

10. Круглий стіл: «Історичний фронт» гібридної війни Росії з Україною: міфи і реалії (2 год.)

Питання для обговорення.

- Гібридна війна Росії проти України і світу: причини, прояви, цілі.
- Яке місце у цій війні відводиться «історичному фронту»?
- У чому суть російських історичних міфів щодо минулого України і української державності?

- З якою метою кремлівське керівництво фальсифікує історію України і українсько-російських відносин?
- Якою має бути відповідь наукової й освітянської спільноти в Україні на фейки російської пропаганди?

Л і т е р а т у р а

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7

Додаткова: 2, 3, 11, 17, 18, 19 (кн. 3), 25, 29, 34

6. Самостійна робота для здобувачів денної форми навчання

6.1. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи

Самостійна робота студентів має за мету більш глибоке засвоєння ними теоретичних та аналітичних основ курсу, розвиток творчого мислення, набуття навиків та вмінь у самостійному виборі різних методів пізнання. Самостійна робота тісно узгоджується з лекційним курсом і проводиться за усіма основними темами.

Самостійна робота передбачає конкретні визначені викладачем питання теми, які студент готує самостійно. Форми організації самостійної роботи залежать від складності окремих тем та навчальних можливостей груп та студентів. Пропонуються наступні форми: самостійне опрацювання вказаної наукової літератури, її реферування, обговорення на колоквіумах, перевірка отриманих знань на контрольних роботах.

Працюючи самостійно слід скористатися підручниками, посібниками, рекомендованою літературою, науково-довідниковими виданнями, можливостями Інтернету. Обов'язковою умовою самостійної роботи є застосування знань, набутих при вивченні інших тем курсу, а також інших історичних дисциплін. Важливим є посилення на історичні джерела та наукову літературу.

В процесі самостійної роботи слід проявляти творчість і вміння відстоювати власну точку зору. Основну увагу слід звертати на центральну проблему вивчення історії рідного краю – взаємозв'язок регіональної історії з загально історичними процесами, подіями і явищами.

6.2. Завдання для самостійної роботи

Теми	назва завдань	Год.	Форма контролю
1	Розселення та заняття східних слов'ян.	4	Індивідуальні,
2	Політична роздробленість Русі. Монголо-татарська навала. Українські землі під владою Золотої Орди. Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Антифеодальна боротьба в Україні у XVIII ст. Культура в Україні у XVI-XVIII ст.	6	
3	Українці у загальноросійському і польському		

	революційних рухах у ХІХ ст. Формування української літературної мови. Західноукраїнські землі на початку ХХ ст.	6	групові співбесіди, усне опитування, перевірка проблемних завдань
4	ЗУНР. Радянсько-польська війна. Українська культура у роки Першої світової війни. Українська література революційної доби.	6	
5	Відбудова народного господарства. Особливості літературного процесу у 1920-ті рр. Соціально-економічний розвиток українських земель під владою Польщі, Чехословаччини, Румунії.	6	
6	Воєнні дії на території України у 1941-1942 рр. Оборона Одеси. Визволення українських земель від окупантів. Українське культурне життя в Евакуації.	6	
7	Відбудова народного господарства УРСР у повоєнний період. Соціально-економічний розвиток УРСР у добу «застою». Відродження української культури і духовності у роки «перебудови».	6	
8	Зовнішня політика української держави. Стан освіти і науки. Українці за межами України: чисельність, розміщення, політичні організації і релігійні центри. Молодіжні субкультури в Україні.	6	
	Всього	46	

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (реферат, есе)

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ) визначається як вид позааудиторної самостійної роботи студента навчального, дослідницького, яке використовується в процесі навчання і завершується на етапі підсумкового екзамену або заліку з даної навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини навчального матеріалу, відповідно до програми, його систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення і практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни, розвиток навиків самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ - це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Структура реферату припускає наявність таких обов'язкових елементів:

1) вступна частина, яка передбачає розкриття актуальності даної проблеми, формулювання теми, визначення цілі і конкретизація завдання роботи та розкриття основних її положень;

2) теоретичне обґрунтування — виклад базових (фундаментальних) теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;

4) основні результати роботи та їхній аналіз і обговорення - подаються кількісні (статистичні) і якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз.

5) висновки;

б) список використаної літератури.

Структура творчої роботи (есе) довільна.

Оцінка за ІНДЗ виставляється на завершальному занятті (практичному, семінарському) з курсу на підставі попереднього ознайомлення викладача з його змістом. Можливий також захист завдання у вигляді усного виступу студента на семінарському занятті з тієї ж тематики, що і виконана робота. Оцінка за ІНДЗ - обов'язковий компонент екзаменаційної оцінки (диференційованою заліку, заліку) вона враховується при підведенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни. Вагомість ІНДЗ в загальній оцінці з дисципліни «Історія України та української культури» - 10 балів.

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

7.1. Орієнтовні теми ІНДЗ (рефератів, есе)

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Історичні портрети видатних людей України (на вибір)		
2	Побут і повсякденне життя людей в Київській Русі (в Гетьманщині, радянській Україні 1920-х рр. і т. п. – на вибір)		
3	Укласти словник-довідник основних понять і термінів історії і культури доби модернізації і національного відродження України (Київської Русі, Гетьманщини і т.п)		

	- на вибір)		
4	Культурний феномен Одеси XIX ст.		
5	Державотворення в Україні доби національно-демократичної революції 1917-1921 рр.: порівняльний аналіз		
6	Жінка 1920-х: місце у суспільстві, жіноче повсякдення.		
7	Людина в умовах тоталітаризму: стратегії виживання.		
8	Остарбайтери: український вимір.		
9	Трагедія Голокосту у політиці пам'яті в Україні		
10	Релігія і церква у незалежній Україні.		
11	Війни Росії проти України початку XX – першої чверті XXI ст.: порівняльний аналіз.		
12	Донбас і Крим: місце у модерному національному проєкті.		
13	Традиційні культура і побут поліетнічного населення Одещини		
15	Григорій Сковорода – геній українського бароко		
17	Сучасні молодіжні субкультури в Україні		
	Разом	10	10

8.Програмові питання до підсумкового екзамену

1. Первісне суспільство на теренах України, його характеристика та періодизація. Перші люди, їх стоянки, заняття, побут.
2. Кіммерійці, скіфи, сармати. Антична колонізація Північного Причорномор'я.
3. Розселення, матеріальна та духовна культура слов'ян.
4. Утворення давньоруської держави. Перші київські князі, їх військові походи та реформаторська діяльність.
5. Правління князя Володимира Великого. Акт хрещення Русі, історична зумовленість і значення процесу християнізації держави.
6. Розквіт України-Русі. Ярослав Мудрий, його внутрішня та зовнішня політика.
7. Культура України-Русі. Етноніми «Русь» та «Україна». Історичне значення України-Русі.
8. Політична роздробленість України-Русі.
9. Галицько-Волинська держава у XII-XIV ст. Князь Данило Галицький, його внутрішня та зовнішньополітична діяльність.
10. Монгольська навала на українські землі, її наслідки.
11. Українські землі у складі Великого Князівства Литовського (кінець XIV – середина XVI ст.).
12. Люблінська унія, її наслідки для українських земель.
13. Берестейська унія. Доля уніатської церкви в Україні.
14. Причини й обставини виникнення українського козацтва.
15. Запорізька Січ, її політико-соціальний та військовий устрій.
16. Козацько-селянські повстання в кінці XVI – першій третині XVII ст.

17. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний, його роль у розгортанні визвольного руху.
18. Виникнення братств, їх внесок до культурно-освітнього розвитку та визвольної боротьби в Україні.
19. Боротьба українського козацтва з Кримським ханством і Османською імперією.
20. Ідейні передумови, причини, характер та рушійні сили Визвольної війни середини XVII ст.
21. Б.Хмельницький – видатний державний діяч і полководець, фундатор української держави.
22. Формування української державності в ході Визвольної війни.
23. Переяславська рада та «Березневі статті» 1654 р., їх наслідки для України.
24. Становище України у другій половині XVII ст. Руїна.
25. Гетьманування Івана Мазепи. Участь України у Північній війні.
26. Розвиток української культури у XVI – першій половині XVII ст.
27. Конституція Пилипа Орлика, її історичне значення.
28. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Обмеження та ліквідація її автономних прав у XVIII ст.
29. Вхідження Північного Причорномор'я та Правобережної України до складу Росії наприкінці XVIII ст.
30. Розвиток української культури у другій половині XVIII – XIX ст. Українське бароко.
31. Україна у складі Російської імперії у першій половині XIX ст. Відродження національної свідомості.
32. Кирило-Мефодіївське братство, його програмні документи, діяльність та значення.
33. Початок національного відродження в Галичині у кінці XVIII – першій половині XIX ст. «Руська трійця».
34. Українці у загальноросійському й польському визвольному русі у XIX ст.
35. Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні. Реформи адміністративно-політичного управління 60-70-х років XIX ст. та їх наслідки для українських земель.
36. Український національно-визвольний рух у 60-90-х рр. XIX ст. на Україні.
37. Суспільно-політичний і національний рух в Наддніпрянській Україні на початку XX ст. Утворення українських політичних партій.
38. Революція 1905-1907 рр. і Україна.
39. Аграрна політика П.Столипіна, її економічні та політичні наслідки в Україні.
40. Перша світова війна та Україна.
41. Лютнева революція 1917 р. і Україна. Утворення Центральної Ради, її соціальна база, партійний склад, політична програма.
42. Жовтневий більшовицький переворот у Петрограді та проголошення III Універсалом Української Народної Республіки.
43. Проголошення радянської влади у Харкові. Соціальна база радянської влади в Україні.

44. М.С. Грушевський, його політична діяльність у 1917 – на початку 1918 рр.
45. Українська гетьманська держава П.Скоропадського.
46. Влада Директорії УНР. Причини її падіння.
47. Посилення національно-визвольного руху в західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР.
48. Встановлення радянської влади в Україні. Зовнішня й внутрішня політика УСРР у 1919-1920 рр.
49. Україна в роки НЕПу. Голод 1921-1922 рр.
50. Політика українізації, її природа, стратегія і наслідки.
51. Здійснення індустріалізації й колективізації в Україні, їх соціально-економічні й політичні наслідки.
52. Становище у сфері культури в УСРР у 30-ті рр. Трагічна доля інтелігенції.
53. Утвердження сталінського тоталітарного режиму у 30-ті рр. в підрадянській Україні.
54. Соціально-економічне й політичне становище західноукраїнських земель у 20-30-ті рр. Утворення та діяльність ОУН.
55. Західна Україна у колі геополітичних інтересів фашистської Німеччини і Радянського Союзу напередодні та на початку Другої світової війни.
56. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Окупаційний режим.
57. Антифашистський рух Опору на окупованій території України у 1941-1944 рр.
58. Українська РСР у післявоєнні роки (1945-1955).
59. Соціально-економічні та культурні перетворення в західних областях України у післявоєнні роки (1945-1955).
60. Україна після смерті Й.Сталіна. Хрущовська «відлига».
61. Наростання кризових явищ в соціально-економічному, політичному і культурному житті (друга половина 60-х – середина 80-х рр.).
62. Правозахисний, дисидентський рух в Україні у 60-х – 80-х рр.
63. Україна в часи «перебудови». Зростання активності суспільства.
64. Розбудова незалежної української держави (1991-2021 рр.).
65. Революція Гідності. Сучасна суспільно-економічна та політична ситуація в Україні.
66. Релігія та церква в незалежній Україні.
67. Українці за межами України: чисельність, розміщення, політичні організації й релігійні центри.

9. Критерії оцінювання.

9.1. Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Історія України», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше 60. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а підсумовуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

9.2. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
Добре (74-81 С)	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю (екзамен)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0-10	0-20	0-100
Тема 1	0-8	0-70			
Тема 2	0-9				
Тема 3	0-8				
Тема 4	0-9				
Тема 5	0-9				
Тема 6	0-9				
Тема 7	0-9				
Тема 8	0-9				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	

10.Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бойко О.Д. Історія України. 7-е вид. Київ: Альма-матер, 2018. 720 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX століття. Київ: Уакабоо, 2019. 653 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: Глобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 432 с.
4. Литвин Володимир. Історія України. Підручник. 2-ге доопрацьоване та доповнене видання. Київ, 2008. 813 с.
5. Магочій Роберт Павло. Історія України. Київ: Критика. 2007. 639 с.
6. Новітня історія України. 1914 – 1945 рр.: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівського ун-ту імені Івана Франка, 2018. 340 с.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 494 с.
8. Юрій М. Ф. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних факультетів всіх рівнів освіти. Київ: Кондор, 2007. 249 с.
9. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної історії України. Вид. 4-е. Київ: Часопис «Критика», 2009. 584 с.

Додаткова література

1. Антонов-Овсеєнко А. Проект «Україна». Три війни Росії с Україною. Харків: «Фолио», 2016. 346 с.
2. Війна і міф. Невідома Друга світова / За заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2016. 272 с.
3. Головка В. Аннексія Крима. Київ: COOP Media. 2016. 128 с.
4. Горєлов М. Є., Моця О. П., Рафальський О. О. Цивілізаційна історія України: Нариси. Київ: ТОВ УВПК «ЕксОБ», 2006. 632 с.
5. Грицак Я. Й. 26-й ПРОЦЕНТ, або Як подолати історію. Київ: Фонд Петра Порошенка, 2014. 136 с.
6. Грицак Я. Куди рухається світ Вид. друге. Київ: Грані-Т, 2015. 192 с.
7. Гриценко О. А. Президенти і пам'ять: політика пам'яті президентів України (1994-2014): підґрунтя, послання, реалізація, результати. Київ: «К.І.С.», 2017. 1136 с.
8. 25 років незалежності України: нариси історії творення нації і держави. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
9. Закордонне українство: сутність, структура, самоорганізація. Підручник / Автори: В. Б. Євтух, А. А. Попок, В. П. Трощинський та інш.; За ред В. Б. Євтуха. Київ: Альтапрес, 2011. 304 с.
10. Іванов В. М. Історія держави і права України: підручник. К.: КУП НАНУ, 2013. 892 с.
11. Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / За заг ред. В. Кулика. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 328 с.

12. Історія Одеси / Колектив авторів. Голов. ред. В. Н. Станко. Одеса: Друк, 2002. 560 с.
13. Історія України в особах: XIX–XX ст. / І. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. Абліцов, О. Божко та ін. Київ: Вид-во Україна», 1995. 480 с.
14. Історія України: Хрестоматія / Упор. В. М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2013. 1056 с.
15. Капась І. А. Радянський рух Опору в Україні: організація, легітимація, меморіалізація (1941-1953 рр.): монографія /наук. ред. Т. В. Вронська.: Нац. Акад. наук України, Ін-т історії України. Київ: К.І.С., 2016. 208 с.
16. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX століття. Київ, 1997. 360 с.
17. Крим від античності до сьогодення: історичні студії. Київ: Інститут історії України НАН України, 2014. 707 с.
18. Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015). Збірник документів і матеріалів. 2-е вид. / Упоряд.: О.Г.Бажан . Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2016. 1092 с.
19. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Київ: Темпора, 2013. Кн. 1. 504 с.; Кн 2. 628 с.; Кн. 3. 2013. 388 с.
20. Литвин В. М. Україна у війнах і революціях XX століття. 1914-1945 роки. Закономірності державотворчих процесів. Київ: Наукова думка, 2012. 395 с.
21. Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони України / Авт. кол.: К. Галушко, А. Гречило, С. Громенко, Г. Єфименко, М. Майоров. Упоряд. К. Галушко. Харків, 2016. 525 с.
22. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. «-ге стереотипне видання. Київ: Наукова думка, 2005. 53 с.
23. Перша та друга світові війни в історії людства (до 100-річчя Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). Київ: Пріоритети, 2014. 316 с.
24. Плохій С. Козацький міф. Історія і націєтворення в епоху імперій. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 488 с.
25. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 512 с.
26. Палій О. Збагнути Росію. Свідчення очевидців. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020. 399 с.
27. Попович М. Нарис історії культури України. Київ: Артек, 1998. 728 с.
28. Розмови про Україну. Ярослав Грицак – Іза Хрусалінська. Пер. з польської Богдани Матіяш. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 360 с.
29. Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди. Вид. четверте, стереотипне / За заг. ред. Лариси Івшиної. Київ: Видавництво ПрАТ «Українська прес-група», 2013. 799 с.

30. Слюсаренко А. Г., Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ, 2009. 447 с.
31. Смолій В., Кульчицький С., Якубова Л. Донбас і Крим: місце у модерному національному проекті. Аналітична записка. Київ: Інститут історії України, 2016. 66 с.
32. Снайдер Т. Кровавые земли: Европа между Гитлером и Сталиным. Київ: Дуліби, 2015. 584 с.
33. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР / Упорядник Вахтанг Кіпіані. Харків: Vivat, 2020. 686 с.
34. Сучасні дискусії про Другу світову війну: Збірник наукових статей та виступів українських і зарубіжних істориків. Львів: ЗУКЦ, 2012. 224 с.
35. Танцюра В. І. Політична історія України. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2008. 552 с.
36. Тіні згаданих предків. Від склавинів до русинів: Прадавня Україна, Русь і походження українців / Авт. кол.: М. Відейко, О. Комар та інш.; Упоряд. К. Галушко. Харків, 2016. 352 с.
37. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3 т. / Інститут історії України НАН України. Відп. ред. В.А. Смолій. Том 1. Українські проекти в Російській імперії / Верстюк В. Ф., Горобець В. М., Толочко О. П. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2004. 504 с.; Том 2. Радянський проект для України / Гриневич А. В., Даниленко В. М., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є. Київ: Наукова думка, 2004. 528 с.; Том 3. Новітній український державотворчий процес / Кульчицький С. В., Парахонський Б. О. Київ: Наукова думка, 2004. 327 с.
38. Україна радянська. Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю» / Заг. ред. Г. Єфіменка; Авт. кол.: Єфіменко Г., Примаченко Я., Юркова О. Харків, 2017. 352 с.
39. Українська революція 1917-1921 років: погляд із сьогодення. Київ: Ін-т національної пам'яті, 2013. 656 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт
URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Інституту історії України НАН України: офіційний сайт URL:
www.history.org.ua
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>